

15.05.2002

Sosiaali- ja terveysministeriö
Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja
kehittämiskeskus

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISKESKUKSEN TILINTAR- KASTUSKERTOMUS VUODELTA 2001

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tänään päättänyt antaa Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tilintarkastuksesta varainhoitovuodelta 2001 tämän tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus annetaan sekä sosiaali- ja terveysministeriölle että Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselle. Tarkastuksen on suorittanut ylitarkastaja Marjut Rimminen ja sitä on valvonut tarkastuspäällikkö Hannu Taunula.

Tarkastus on suoritettu tarkastusviraston tilintarkastusohjeen mukaisesti ja se on kohdistunut Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (jäljempänä Stakes) tilinpäätökseen, tilinpäätöstietojen perustana olevaan kirjanpitoon ja muuhun laskentatoimeen, sisäiseen valvontaan sekä talousarvion ja sitä koskevien keskeisten säännösten noudattamiseen.

Tarkastuksen perusteella esitetään seuraavaa.

TILINPÄÄTÖS JA LASKENTATOIMI

Tilinpäätöslaskelmat, liitetiedot, laskelmien tarkastelu ja kirjanpito

Tilinpäätöslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa kirjanpitoa on tarkastettu riittävässä laajuudessa sen selvittämiseksi ovatko tilinpäätöslaskelmat ja liitetiedot olennaisilta osiltaan oikein laaditut. Kirjanpidon tarkastusta on kohdennettu riskianalyysiin perustuen.

Tilinpäätöslaskelmat, jotka koostuvat talousarvion toteutumalaskelmasta, tuotto- ja kululaskelmasta sekä taseesta, on tarkastuksessa todettu laadituiksi säännösten mukaisesti seuraavin poikkeuksin.

Talousarvion toteutumalaskelmaan sisältyy noin 1,9 mmk vuodelle 2002 kuuluvia tuloja, joita vastaava erä on suoriteperiaatteen vastaisesti kirjattu vuoden 2001 tuloksi. Liikekirjanpidon tuotto- ja kululaskelma sisältää vastaavansuuruisen jaksottamisvirheen. Vuoden 2000 tilintarkastuskertomuksessa todettiin vastaavasti, että vuodelle 2001 kuuluvia tuloja oli suoriteperiaatteen vastaisesti jaksotettu ja kohdennettu vuodelle 2000 noin 3,8 mmk.

Tilinpäätöksen liitteessä 12 ei ole esitetty jakopäätöksellä saatujen valtuuksien seurantatietoja Valtiokonttorin tilinpäätösohjeen mukaisesti.

Tilinpäätösasiakirjassa ei ole esitetty talousarvioasetuksessa edellytettyä tilinpäätöslaskelmien tarkastelua.

Maksullisen toiminnan saatavien kirjausten yhteys tilinpäätökseen ei ole talousarvioasetuksen 43 §:n mukaisesti vaikeuksitta todennettavissa eikä saataviin ja saatuihin ennakkomaksuihin sisältyvien saldojen sisältöä kaikkien erien osalta ole tilinpäätöksessä talousarvioasetuksen 42 d §:n mukaisesti riittävästi eritelty. Tilinpäätöslaskelmiin vaikuttavan edellä mainittujen kohdentamis- ja jaksottamisvirheiden lisäksi pitkäaikaisten projektien tulojen ja menojen kohdentamisessa ja jaksottamisessa varainhoitovuodelle on virheitä. Maksullisen toiminnan menoja on kirjattu tuotto- ja kululaskelmassa siirtotalouden kuluihin noin 9,9 mmk.

Edellä esitettyyn perustuen on todettava, että kirjanpidon järjestäminen ja hoito ei ole asianmukaisella tasolla.

Tuloksellisuuden kuvaus, maksullisen toiminnan kannattavuustiedot ja näiden perustana oleva laskentatoimi

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien sisältöä ja esittämistapaa sekä niiden perustana olevaa laskentatointa on tarkastettu rajatusti. Tarkastus on kohdennettu esitettyjen tietojen oikeellisuuteen olennaisuus huomioon ottaen ja kohdistunut toimintakertomuksessa kirjanpidon perusteella annettujen tietojen tarkastamiseen sekä maksullisen toiminnan laskelmiin. Maksullisen toiminnan laskelmista on tarkastettu yksityiskohtaisemmin Stakesin oma liiketaloudellinen maksullinen toiminta sekä mielisairaaloitten ja koulukotien laskelmat olennaisuuden ja riskin periaatteiden mukaisesti. Tuloksellisuuden kuvauksessa esitettyjen tietojen riittävyttä on arvioitu kokonaisuutena.

Toimintakertomuksessa on esitetty taloudellisuus- ja tuottavuustietoja korvaavia tulosalueittaisia kustannustietoja. Tulosaluekohtaiset

tiedot on esitetty kahdelta vuodelta. Valtion mielisairaaloitten ja koulukotien osalta on esitetty kustannuskehitys kolmelta vuodelta. Esitetyt tiedot ovat luotettavia. Tietoja voidaan pitää riittävinä, mutta jatkossa tulisi kustannuskehitys esittää kolmelta vuodelta ja mielisairaaloitten ja koulukotien osalta muitakin tuloksellisuustietoja

Toimintakertomuksessa on esitetty vuoden 2001 tulossopimukseen kirjattujen viraston omien tehtävittäisten tavoitteiden toteutuminen ryhmiteltynä ministeriön asettamien yleistavoitteiden mukaisesti sekä aikaisempien vuosien tulossopimuksessa sovitut tehtävät. Vaikuttavuutta on arvioitu myös kansainvälisellä arvioinnilla, jota koskeva kansainvälisen arviointiryhmän loppuraportti valmistui vuoden 2001 marraskuussa. Esitettyjä vaikuttavuustietoja voidaan näiltä osin pitää riittävinä.

Koulukotien liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tulos (tuotot 64,9 mmk) oli Opetushallituksen rahoitusosuuden jälkeen noin 3,4 mmk alijäämäinen.

Stakesin omaa maksullista liiketaloudellista toimintaa (tulot yhteensä 35,5 mmk) koskevia laskelmia ei voida pitää riittävän luotettavina. Niiden luotettavuutta heikentää maksullisen toiminnan laskelmiin kuulumattomien kustannusten, noin 2,8 mmk, sekä vuoden 2001 tuottoihin virheellisesti jaksotettujen erien sisällyttäminen laskelmaan. Pitkäaikaisten projektien tuottojen ja kustannusten asianmukaiseen jaksottamiseen tulee muutoinkin kiinnittää huomiota.

Stakesin liiketaloudellisen toiminnan jatkuvasta alijäämästä on huomautettu Stakesin vuosien 1998, 1999 ja 2000 tilintarkastuskertomuksissa ja vuoden 2000 tilintarkastuskertomuksessa edellytetty Stakesin ilmoittavan tarkastusvirastolle toimenpiteistään, joihin se on ryhtynyt maksuperustelain 7 § :ää koskevan muistutuksen sekä maksullisen toiminnan vuosituloksen luotettavuuden suhteen.

Stakes on 6.8.2001 esittämässään vastineessaan viitannut vuoden syksyllä valmistuneeseen rahoitusstrategiaansa ja muihin hinnoittelun ja kannattavuuden seurannan tehostamista koskeviin toimenpiteisiin. Vastineen mukaan vuoden 2001 tulos tuli olemaan alijäämäinen. Vuoden 2002 talousarviossa maksullisen toiminnan tuottojen oli arvioitu kattavan toiminnasta aiheutuneet samansuuruiset kustannukset.

Tuloksellisuuden kuvauksen ja kustannusvastaavuuslaskelmien perusteena olevaa laskentatoimintaa voidaan pitää muuten asianmukaisesti järjestettynä, mutta laskentatoimen sisäistä valvontaa tulee kehittää, jotta maksullisen toiminnan vuositulo voidaan esittää asi-

aankuuluvalla tavalla. Maksullisen toiminnan käsitteistöä ei tule laajentaa sisällyttämällä siihen muita kuin aitoja maksuperustelain tarkoittamia hankkeita. Yhteisrahoitteisen ja maksuperustelain mukaisen toiminnan väliseen rajanvetoon tulee edelleen kiinnittää huomiota.

SISÄINEN VALVONTA

Sisäistä valvontaa on arvioitu riskianalyysissä ja tarkastettu laskenta-toimen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Kirjanpidon ja maksullisen toiminnan sisäisessä valvonnassa tuli esiin puutteita, jotka koskivat maksullisen toiminnan budjetointia ja hinnoittelua, tulojen ja menojen jaksottamista sekä kustannusvastaavuuslaskelmien luotettavuutta. Maksuliikkeen ja kirjanpidon sisäisessä valvonnassa havaitut puutteet koskivat tilinpäätöksen ja saatavien kirjausten välistä yhteyttä sekä tilinpäätöksessä vielä selvittämättömiä eriä, jotka sisältyivät maksullisen toiminnan saataviin ja saatuihin ennakkomaksuihin. Stakesin taloussääntöä ei ole vielä uusittu talousarvioasetuksen (263/2000) eikä VK:n määräysten mukaiseksi.

Talousarviolain 24 b §:n mukaan sisäisen valvonnan järjestämistä johtaa ja sen asianmukaisuudesta vastaa viraston ja laitoksen johto.

TALOUSARVION JA SITÄ KOSKEVIEN KESKEISTEN SÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMINEN

Tarkastuksen perusteella voidaan lausua, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu lukuun ottamatta varainhoitovuodelle kohdennettuja vuodelle 2002 kuuluvia tuloja, maksullisen toiminnan kannattavuuden seurannan ja vuosituloksen esittämisen puutteita sekä maksullisen toiminnan hinnoittelua, jota ei ole järjestetty maksuperustelain 7 §:n mukaisesti sekä tilinpäätökseen sisältyvien saatavien ja velkojen erittelemättömiä eriä.

**ILMOITUSVELVOLLISUUS VALTIONTALouden
TARKASTUSVIRASTOLLE**

Valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momenttiin perustuen Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen tulee ilmoittaa tarkastusvirastolle 15.8.2002 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt kirjanpidon sisäisen valvonnan parantamiseksi, eräiden saatavien ja velkojen erittelyjen selvittämiseksi, maksuperustelain 7 §:ää koskevan muistutuksen johdosta ja maksullisen toiminnan vuosituloksen luotettavuuden parantamiseksi.

Tarkastusneuvos, JHTT

Erkki Mäki-Ranta

Ylitarkastaja

Marjut Rimminen

TIEDOKSI Valtiontilintarkastajat
Valtiovarainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö
Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen pääjohtaja
Valtiokonttori